

פרשת שלח גליון 343 תשפ"א

משינת חכמים מתורגם של רביתנו

"כי תעביר ממשלת זרון מן הארץ" • הרה"ג רבי יואב אליצור שליט"א

תקרבון אלי כולכם ותאמרו, נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ, וישיבו אותנו דבר", וגו'.

"עירבוביא"

ממדת החוצפא, שאין אדם מוכן להקטין את עצמו בפני הגדול ממנו, והיא הפך הסימנים היהודיים, "רחמנים ביישנים וגומלי חסדים" בושה היא הפך העזות והחוצפה, וזכינו למידה זו במעמד הר סיני שנאמר שם, "בעבור תהיה יראתו על פניכם" זו הבושה.

שמונה עשרה קללות קילל ישעיה את ישראל ולא נתקרה דעתו עד שאמר להם המקרא הזה, "ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד" ואמרו חז"ל, אלו בני אדם שמנוערים במצוות, במי שממולא במצוות, והנקלה בנכבד - יבוא מי שחמורות דמות עליו כקלות וירהבו במי שקלות דמות עליו כחמורות.

וכתב הגרי"א ווינטרויב בשם הגר"א בספר "סערת אליהו", דכל מה שהגלות דוחקת, זה סיבה למהר הגאולה, ולכן כל הקללות, הן לטובת ישראל לקרב הגאולה, ואעפ"כ, לא נתקרה דעתו של ישעיה עד שאמר "ירהבו הנער בזקן", שאז ודאי יבוא משיח, דבעקבות משיח חוצפא יסגא, שהיא הדיטא האחרונה של הגלות.

ונמצא, שהגלות האחרונה תהיה גלות התורה, "חכמת סופרים תסרת, יראי חטא ימאסו, וסר מרע משתולל".

והוא שאמרו חז"ל "פני הדור כפני הכלב", המכוון על העומדים בראש ההנהגה של כללות הדור, אשר כולה גופא בתר רישא גרירה, וכלב, פירוש, אותם בני אדם

שיש בהם תכונות של עמלק המשול לכלב, וכלב הוא עז שבחיות - חוצפן, יכול לכלבלב קטן לנבוח על אריה, כלו', אינו מוכן להקטין את עצמו בפני מי שגדול ממנו, ומשווה את עצמו אליהם.

וזהו שביאר הגר"א על הכתוב, "וישם את ילדי השפחות ראשונה וכו' וילדי רחל אחרונים", כלו', שבדור אחרון ישלטו בישראל הערב רב, פני הדור כפני הכלב - עזים וחוצפנים. ועל ידם יוצר שלטון של ממשלת זרון, "כי תעביר ממשלת זרון מן הארץ".

ואמרו חז"ל, "אין בן דוד בא, עד שיכלו כל השופטים ושוטרים מישראל, שנאמר, "ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבוד סיגך, ואשיבה שופטך כבראשונה ויועציך כבתחילה, אחרי כן יקרא לך עירי הצדק קריה נאמנה".

כלו', שאין בן דוד בא, עד שיכלו כל השופטים והשוטרים מישראל, שאינם דנים עפ"י התורה, אלא דנים עפ"י חוקות הגויים, או עפ"י ראות עיניהם השטחיות, הם המעכבים לגאולה, הם שגרמו לישראל להיבדל מאלוקיו ומאמונתו. הם פני הכלב, הם המלכות בלא תגא.

ועל זה מקונן הנביא "איכה היתה לזונה קריה נאמנה, מלאתי משפט, צדק ילין בה, ועתה מרצחים, שריך סוררים וחברי גגבים, כולו אוהב שוחד ורודף שלמונים".

ואמר המדרש, שפעם אמר הזנב לראש, מדוע אתה תמיד הולך בראש בוא ונתחלף, והתחלפו, והלך הזנב בראש

עד שנפלו, כי כשהזנב הולך בראש סופו ליפול ולהפיל כל הגוף אחריו, כאשר נערים הולכים בראש, אלו בני אדם שמנוערים מן המצוות, וירהבו במי שממולא במצוות כרמון - "עירבוביא", "ילדים דוחפים את הזקנים, וזקנים דוחפים את הראשים", אזי מפילים הם את כל הגוף אחריהם - החברה, הביטחון, הכלכלה, החינוך, הכל קורס, זהו המסר החשוב שלימדה אותנו פרשת "שלח לך", מסר לדורות, ובעת כזו, שבה נמצאו יהודים האומרים "שוא עבוד אלוקים ומה בצע כי שמרנו משמרתנו, ועתה אנחנו מאשרים זדים, גם נבנו עושי רשעה, גם בחנו אלוקים וימלטו".

מה עלינו לעשות, כיצד עלינו להתגונן בעת של "רשע שהשעה משחקת לו".

ואמר הנביא מלאכי, "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ויקשב ה' וישמע, ויכתב ספר זכרון לפניו לירא ה' ולחושבי שמו". "זכרו תורת משה עבדי, אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל, חוקים ומשפטים".

כך נעשה עד שתחלוף השעה, "וכל הרשעה כולה כעשן תכלה, כי תעביר ממשלת זרון מן הארץ".

"ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו".

ויתקיים בנו בעז"ה מאמר הנביא "ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבוד סיגך, ואסירה כל בדיליך, ואשיבה שופטך כבראשונה ויועציך כבתחילה, אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה".

לעילוי נשמת

ר' ישראל בה"ר אלהן הבקן ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

זמני היום - לאפק רכסים

10:16	סו"ת חפלה	7:14	הדלקת נרות
12:38	חצות	5:31	נץ החמה
7:44	שקיעה		סוּחַקֵשׁ:
8:27	צאת שבת זו"ט	8:09	מג"א
8:57	ר"ח	8:21	מג"א - 72
	אבות פרק ד'	9:05	גרא

שבת מכריס ממוז • ר"ח ימים ה-ו • המולד יהיה ביום ה' בשעה 9, 15 דקות 8-חלקים

להערות ולמשלוח חומר לעורך
בפקס: 153-4-653-1 557

לתרומות והנצחות: 054-846-8706
וב'נדרים פלוס' קופת 'משנתה של תורה'

לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

להארות והערות
 הרב ידידיה שורץ:
 ys9040@okmail.co.il
 אין לעשות בחומר שימוש
 לשהיה בלא רשות מהמערכת

משנת המוסר

מאוצרו של מרן המשגיח זצ"ל

לקרב את חדרי הלב'

נקודות ומסרים למחשבה:

עין רואה לא רק את המעשים!
 לצאת מהחרר של הראש ישיבה שמת,
 ולא בגלל פירטון!
 בשביל שהנף יהנה, צריך שגם הלב ישמח!

המשגיח, שלהוכיח אחרים להשתדל הוא ודאי יכול, כיון שגם הוא עצמו משתדל, רק לצעוק על אחרים על כך, זה הוא אינו יכול, מאחר שגם הוא פעמים אינו עומד בכך.

כתוב באורחות חיים להרא"ש: "שמח בשומעך תוכחת כמוצא שלל רב". יוצא שבעולם המתוקן, אם רואים בחור יוצא מראש הישיבה והוא חוזר שמח, זה לא דווקא שראש הישיבה כיבד אותו, אלא יתכן שראש הישיבה הוכיח אותו, לכן הוא שמח.

"לב שמח ייטב פנים ובעצבת לב רוח נכאה" (טו יג)

רבינו יונה מחדש יסוד גדול בכל עבודתנו כאן בעולם, והוא שלפעמים עולה במחשבתו של האדם, שאין שום תועלת ולא שום נזק במחשבות האדם וללב בלבד אין שום תפקיד משמעותי, והעיקר הוא הבפועל - הדברים שיוצאים למעשה, כנגד מחשבה זאת בא שלמה המלך ע"ה ללמדנו, שהלב הוא הוא פועל בגוף, ואדרבה עיקר הנאת הגוף והצער תלויים בלב, ומשמחת הלב יגיע עיקר הנאת הגוף, כן מצינו גם להלן "לב שמח ייטב גהה" (זכב) שרפואת האדם תלויה בשמחת הלב, הרי שהגוף תלוי בלב. ואמנם מחדש רבינו יונה אף יותר מכך, שהגוף לא יוכל לשמוח ולהנות כשרוחו עצובה.

על פי זה מובן ביותר, מדוע עונש השמח בחטא הוא גדול פי כמה ממי שחוטא ללא השמחה, כיון שהשמח בחטא ח"ו, הרי זה מעיד שנשמחתו שמחה, מי שחוטא עם שמחה, אפשר לראות את השמחה שלו ח"ו על הפנים. ולהיפך, אם נשקול את גודל השכר של מי ששמח במצוות ומצטער על החטאים, כמה שכרו גדול ועצום, כי השמחה שלו מעידה על ליבו הטהור וגודל חשקו. הרשעים ישמחו בחטא וברשע שנאמר "אולת שמחה לחסר לב" (להלן טו,כא) והצדיקים בעבודתה יתברך שנאמר "שמחו בה' וגילו צדיקים" (להלן לבי,א).

מסיים רבינו יונה, שזהו גם ההקשר לפסוק הבא "לב נבון יבקש דעת" מי שיש לב מבין יבקש את החכמה, החכמה מביאה לשמחה, שהיא שורש כל התענוגים, והיא גם נפרת בגוף.

"לב נבון יבקש דעת ופי כסילים ירעה אולת" (טו יד)

הנבון לא רק שבפיו אינו מדבר דברי שטות, אלא גם כל ליבו ומחשבותיו עסוקים לבקש את החכמה והדעת. דעת פירושו, הכוח של שיקול הדעת בדברים המסופקים. אבל הכסילים, כאשר יראו את חכמיהם נוהגים בטעות, יעזרו להם וינהיגו אותם לקיים את טעותם.

אם האדם מעלה מעצמו את המחשבות, שהוא פושע. אמנם כיון שסיבת האיסור היא, הפשיעה, גם האדם גורם שהמחשבות יעלו לו, כגון שהוא הולך למקומות המביאים אותו לכך, גם זה אסור.

"לא יאהב לץ הוכח לו אל חכמים לא ילף" (טו יב)

רבינו יונה בשערי תשובה (ש"ג אות קעו) מונה חמש תמות בלצים, אחד מהם הלץ שאינו אוהב תוכחה, זה מי שהוא חכם בעיניו. אחד מהדברים שמעכבים את התשובה, שנתת התוכחה, לכן אין לו תקנה לחזור בתשובה.

אחד התלמידים מעיר: האם מי שהוא משתדל לקיים ענין מסוים, אבל לא תמיד, האם הוא יכול להוכיח אחרים כשהוא עצמו לא תמיד עומד בכך. מחדש

ומסיים רבינו יונה: "וזאת אזהרה נכבדת לקרב את חדרי הלב, כי השם בוחן אותנו, על כן יבוש הלב ויכלם מלפניו יתברך".

זהו גם הקשר לפסוק הקודם "מוסר רע לעוזב ארח שונא תוכחת ימות" כיון שה' אומר: בן אדם! תתבייש לשונא תוכחת, הרי ה' רואה את לבך.

כתוב במשנה באבות "הסתכל בשלושה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים". יש מפרשים, 'עין רואה' - את המחשבות 'אזן שומעת' - את הדיבורים 'וכל מעשיך בספר נכתבים' - כלומר הכל גלוי.

אגב, בהזמנות אחרת הזכרת, שאין לאדם איסור אם עולים לו מחשבות פסולות, כיון שהוא אנוס וכל מה שנאסר, זה רק

להארות והערות
 הרב ישראל ארלנגר:
 ia0527658778@gmail.com

אליבא דהלכתא

נידוני הלכה אקטואלים
 לעורר לב המעיינים

בירור ב' מנהגים בתחנון

'ויאמר דוד אל גד'.

בירור מנהג אשכנז שאומרים 'אנחנו לא נדע' בישיבה 'ומה נעשה' בעמידה

מקור הדברים מובא בטור (הביאו המ"ב סי' קלא"א סק"ט) שאנו פונים להקב"ה ואומרים לו כבר התפללנו בכל ענין שיוכל האדם להתפלל, בישיבה - פסו"ד. בעמידה - שמו"ע. ובנפילה - נפילת אפים. וכמו שעשה משה רבינו ע"ה. ומאחר שאין לנו כח להתפלל עוד בענין אחר, אנו אומרים שאנחנו לא נדע מה נעשה, כי עליך עינינו.

והמ"ב הביא מהשל"ה [מסכת תמיד, נר מצוה אות צ"א] שראוי לומר 'אנחנו לא נדע' בישיבה, 'ומה נעשה' בעמידה.

והנה השל"ה לא ביאר טעם הדבר וכפי שהעיר המחצית השקל [סק"ד]. ויש שרצו לבאר [אורח נאמן אות ט' ושו"ת ישכיל עבדי ח"ח סי' כ' אות כ"ח]. שאנו רוצים במנהג זה לקיים בתחנון עצמו את הענין של תפילה בכל צורה, דהיינו ליפול לישב ולעמוד.

אך עדין יש לעיין דאם הטעם הוא בשביל לקיים את ג' צורות התפילה

אמירת הפסוק 'ויאמר דוד אל גד' וכו' קודם תחנון

בסידורים מובא שקודם אמירת התחנון יש לומר הפסוק ויאמר דוד אל גד וכו'.

וענין אמירתו כתב רבינו בחיי [פרשת קרח] כי הנופל על פניו מכסה עיניו וסותם פיו ומסכים במחשבתו שאינו רואה נזקו ואין בידו לעשות דבר אם לא יסכים לכך הקב"ה. וא"כ עיקר הנפילה היא להראות האמונה בבורא יתברך לבדו ולא בכח אדם שאין לו תשועה. וזה ממש הפסוק שאומרים - 'נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו, וביד אדם אל אפלה'.

אולם הגר"א [מעשה רב אות מ"ט] כתב שאין לאומרו, משום שפסוק זה נאמר לגבי פורענות, אלא יתחיל 'רחום ותנון' ובמקור חיים לבעל החוות יאיר [סק"א] כתב 'שמעתי רבים אומרים פסוק ויאמר דוד וכו' ואין דעתי מסכמת עמהם, ויש לחוש שתתבקר פנקסו ומידת הדין תתעורר ובשפתיו ילכד'.

וכן מדויק בדברי המ"ב [סי' קלא"א סק"ח] שכתב ובמידות אלו נוהגים לומר 'רחום ותנון' וכו'. ולא הזכיר לומר הפסוק

משנת הלכה

לקח טוב מפרשת השבוע

קיום רצון ה', מרומם ומציל נפשותינו

המצוות המחברות את האדם אל בוראו. הוא יתברך שורש החיים, המצילו מטביעה רוחנית.

אמנם גם לפורקי עול מצוות יש לכאורה חיים, אך חז"ל כבר גילו לנו שאין אלה חיים. כי "רשעים בחייהם קרויים מתים" (ברכות יח:). גם בהמה חיה, אך גם חייה הינם באיכות חיים נמוכה ביותר. חיים אמיתיים פירושם - דבקות בשורש החיים. ככל שהאדם דבק יותר בשורש החיים, הוא יותר בגדר "חי". גם אדם ישן הוא חי, אך זוהי שוב איכות חיים ירודה. "אתם הדבקים בה' אלוהיכם - חיים". דרך הדבקות היא, כאמור, דבקות במצוות.

הבה נאחז בחבל המושלך אלינו בחסדי הבורא, בכל כוחנו. כך ורק כך ניצל מטביעה בים החיים הגשמיים. כך נשרוד ונקיים חובותינו עד שנגיע לחוף מבטחים.

צינורות החמצון, אשר קצהו האחד של החבל תפוס בידי קרבנינו של עולם - הבורא יתברך. וקצהו השני נשלח אל כל יהודי ויהודי. באמצעות החבל האדם דבוק בבוראו ומחובר אליו. המצוה היא צינור אשר באמצעותו מגיע "אור", ומקיים המצוה נושם אל קרבו אויר רוחני וניצל מהגשמיות העכורה המקשה עליו לחיות כפי שהיה רוצה. על ידי המצוה האדם ניצל מטביעה, ונמצא שהמצוות מרוממות את האדם המקיים אותן, לדרגה למעלה מן הטבע.

באופן טבעי, אדם המושלך לתוך המים אין לו כל סיכוי לחיות. גלי הים הסוערים יטביעוהו עד מהרה. רק על ידי תפיסת החבל המושלך אליו מהספינה, הוא נשאר בחיים. הים הסוער של העולם הזה אותו יום גבה גלים, מטביע את כל הנמצא בתוכו ללא "ציוד" מתאים. הציוד הזה הוא כאמור

ולחיות חיים רוחניים תקינים? על זה משיבים חז"ל בהמשך המשל שפתחנו בו:

"והושיט לו הקב"ה את החבל ואמר לו: תפוס את החבל הזה בידך ואל תניח, שאם תניחהו אין לך חיים! אף כך אמר הקב"ה לישראל: בני! כל זמן שאתם מדובקים במצוות אתם חיים, שנאמר 'אתם הדבקים בה' אלוהיכם, חיים'". הנה כאן יש לנו תשובה כיצד ניתן להינצל מההשפעות הסביבתיות הרעות, כולל את התגרויות היצר הרע בנו, "אתם הדבקים בה' אלוהיכם, חיים".

לכאורה דבקות במצוות ודבקות בה', שני ענינים שונים המה. כיצד, אם כן, אומרים חז"ל "כל זמן שאתם מדובקים במצוות, אתם חיים", ועוד מביאים לזה ראיה מהפסוק "אתם הדבקים וגו'?"

מוכח מכאן שהמצוות הן חבל, הן הן

כמה זמן מסוגל אדם לשהות מתחת לפני המים? שואל הגר"א ויסבלום שליט"א בספרו "הארת דרך". התשובה ברורה: דקות ספורות בלבד. אם יאלצו אותו לשהות שם יותר מאותן דקות ספורות - ייחנק. אמנם ישנה עצה אשר בגינה תתאפשר שהייה לזמן מרובה מתחת המים, והיא להצטייד בכלוני חמצן ומסכה מתאימה. אמצעים אלה, יאפשרו לצולל להמשיך ולנשום לאורך זמן, לפי כמות החמצן שתהיה בידו.

כלפי מה הדברים אמורים? חז"ל מתארים את מצבו של האדם בעולם הזה (לקוט שמעוני סוף פרשת שלח) ב"משל לאדם שהיה מושלך לתוך המים". הבריאה כה מלאה ב"חידקי" רע, כך שהאדם נמצא באופן תמידי בסכנת טביעה רוחנית. מהו ה"חמצן" המאפשר לו לחיות חיים רוחניים, חרף היותו מוקף במים הרעים? מהו ה"צינור" המחבר אותו אל מקורות האויר הצח, אשר באמצעותו יצליח לשרוד

להארות והערות
הרב מנחם קלמן:
k0548541508@gmail.com

משנת הש"ך
לקחי הפרשה במשנת
הרש"ך הורש

לכם לציצית

הרואות, ולאחר מכן אף מקדיש את כל כולו לייעודו האלוקי.

והיה לכם לציצית, ציצית זו שתקשרו בכנף בגדכם לא תסיים את תפקידה בקשירה זו, היא תהיה לכם ולשירותכם כציצית, כענף הצץ ומתפתח מן הבגד, היא תפתח ברעיונם ובתודעתכם את תזכורתו של הבגד לשם ייעודכם המוסרי האלוקי.

ד. אמנם, הכרת האדם בהליכה אחר הבהמיות כדבר מבייש ופסול, היא הכרחית על מנת ליצור תזכורת מעין זו, לו לא היה אדם מתבייש בעצמו וחש את הצורך בבגד, לא היה הבגד מסמל לו דבר על תפקידו לכבוש את בהמיותו, רק הצורך הטבעי בבגד מחמת הבושה שניטעה בו גורם לבגד להזכיר את ניתוקו מהבהמיות.

כן הדבר בציצית הבגד, התורה שואפת מהאדם ומדריכה אותו 'ועשו להם ציצית', רק במבט לאחור נגלה שהכירו בייעודם והשתמשו בציצית לזיכרון ההכרה הנדרשת, אך מראשית הדבר אין כאן מצוה חיובית הנוטלת מהאדם את התחושה העצמית שתובילו למסקנות אלו.

הכרה בנכונותה של תחושה זו והכשרתה לתפקיד של בלימת תאוות הגוף על ידי הבנת השכל, נתן לו האלוהים את הבגד המכסה את ערוותו ומיקל בזה על תחושות הבושה. אך מאידך, זו המטרה, הבגד מזכיר לאדם בקביעות את הבושה והצורך שלו לכסות את ערוותו ולהכניעה לרצון שכלו.

ג. עד כאן זהו תפקידו העקרוני של כל אדם הנעלה מן הבהמה, לכסות את ערוותו ולהשליט את שכלו על בהמיותו. לישראל יש תפקיד נוסף, לא רק שבעת הלבישה יעלה בזיכרונו המדד הנכון לשיפוטכם, אלא זיכרון זה יפנים בקרבכם תמיד את ייעודכם הישראלי-אלוקי של קדושה מוחלטת לאלוהים וקיום כל מצוותיו, של תפקיד כל כוחותיכם למען כבוד שמו. למען תזכרו ועשייתם את כל מצוותי והייתם קדשים לאלוהיכם.

ציצית הבגד מלמדת על תוצרת ותוצאה שלו, על פריחה של ייעודו ויישום תפקידו, על כן האדם הרואה את הציצית נזכר במטרות הבגד ומשליט את שכלו על תאוות הגוף, תר אחר הטוב בעיני שכלו ולא אחר הנראה טוב ללב החומד והעיניים

א. האדם תר בעולם, אין המשמעות של לתור כמו לראות או להסתכל, מדובר בהתבוננות סובייקטיבית השופטת את המראה על פי התועלת שהרואה יוכל להפיק ממנו, כעין ריגול. מסתובב האדם בעולם, הלב חומד כבהמה, והעין, הרוחנית כביכול, רואה את העולם כאמצעי להפיק ממנו את רצון הלב.

חמור מאד אם שפיטת האדם את התועלת או הנזק מאפשרויות העולם, תהיה על פי שאיפת וחמדת החלקים הבהמיים שלו. 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' כי תירה זו היא סטייה וזנות מהתפקיד האמיתי השופט את הטוב והרע במדד שכלי ובלתי תלוי בתאוות שפילות.

ב. שרשי הבגד נעוצים בחטאו של אדם הראשון אשר נפתה אחר תשוקת ליבו 'כי טוב העץ למאכל' ואחר מראה עיניו 'וכי תאוה הוא לעיניים', הוא גורש מגן עדן וירד במדרגתו לגוף בהמי בעל תשוקות ותאוות עצמיות הנוגדות את שכלו ואת שאיפותיו האמיתיות. וכיון ששכלו הכיר בפחיתות בהמית זו, התפתחה בליבו הבושה הנובעת מניגוד בין שפלות הגוף הבהמי להכרת השכל האלוקי.

משנת המעשה

מעשים נחמדים

מתנה טובה

מדי שבת בשבתו זכית להעביר שיעור תורה לבעלי בתים במרכז פתח תקווה שם ביליתי בנעימים את ימי בחרותי בישיבת נחלת דוד, בצילו של מורי ורבי הגרב"ש סלומון זצוק"ל שלא חת מאיש, והתפרסם כמי שכבוד השבת הייתה לדגלו, כאב לו את כבוד השבת המתחלל במרכז העיר בריש גלי, ואנו תלמידיו ספגנו את המעט שבמעט מכך.

ומה קשור שיעור תורה המתקיים בשבת ל'כבוד שבת' שבער אצל מורי ורבי, אתם שואלים? הנה לכם:

באותם ימים התגלגל לידי מאמר של הרב פינקוס שעמד על התמיהה, הכיצד יהודי חילוני גמור שלפעמים עובר מדי יום ביומי על איסורי תורה לאחר שבוע של 'סמינר ערכים' הופך את עורו, ומקבל על עצמו עול תורה ומצוות על כל המשתמע מכך, הכיצד דבר זה מתרחש? והסביר, כי במקום ההרצאה נאמרים הרבה דברי תורה

אלוהא דפולפולא

פולפולי דאורייתא לעורר לב הלומדים

נקיון בית הכנסת בשבת

שאלה:

ראיתי אברך אחד שאוסף אחרי אבות ובנים בשבת את העטיפות של הקרטיבים והביסלי שהשאירו הילדים, והערתי לו שאסור, כיון שהוי מוקצה, ואמר לי שלא שמע על דבר כזה, וגם לו יהיה כדברי, הוי כ'גרף של רעי', כי מפריע לו שכך נראה ביהכ"נ. אם מי הצדק?

אחרת ונשאר בצ"ע.

הדין הזה נפסק ברמב"ם (בפ"ג ה"כ) הל' ביאת מקדש, ושם ה'משנה למלך' הביא את ה'באר שבע' וחלק עליו, וכתב (בסופו) שהדין של גרף של רעי הוא דוקא בבית דירה כמבואר במרן בטור ס' ש"ח (עיי' ב"י ס' ל"ז) וכיון שביהמ"ק לא הוי בית דירה לשום אדם, [שהרי לכן כל הלשכות בעזרה לא היה להם מזוזה] ודאי שאין היתר לטלטל, משום גרף של רעי.

א"כ בפשטות נמצאנו למדים שלדעת ה'ב"ש' יהיה היתר של גרף של רעי בביהכ"נ, ולדעת המל"מ לא יהיה היתר של גרף של רעי בביהכ"נ.

אמנם, בר מן דין בפשטות עטיפות זרוקות לא הוי בגדר גרף של רעי.

ב. בגמ' שבת (דף קכ"ד:) מבואר, שכלי שנשבר ולא ראוי למלאכתו הראשונה אסור לטלטלו וכן נפסק בס' ש"ח ס"ו, וא"כ זה ברור שעטיפות שקורעים אותם הילדים ולא ראויים לשימוש חוזר הוי מוקצה שהרי הוי שברי כלים ולא ראויים לכלום, ואם לא הוי גרף של רעי אסור להרימם בידים.

אמנם במקום שלא קרעו את השקית והוא עדיין ראוי להחזיק בו תכולה יש לעיין, דהגמ' (דף קכג) איתא לגבי מחט

שניטל חור שלה, הגם שראוי ליטול בו קוץ בכ"ז הוי מוקצה כיון שאדם זורקה לבין הגרוטאות (ע"ש ובס' ש"ח ס"א), וחזינו ששברי כלים הגם שעדיין ראויים למשהו אם הדרך לזרוק לפח הוא מוקצה.

אמנם יש להסתפק האם הראיה דומה לנידון, שהרי במחט מדובר בשבר כלי משא"כ בשקית משומש הוא עדיין כלי שלם, ולא הוי שבר כלי וראוי לשימוש, אמנם מצד שני ודאי שדרך הוא לזרוק עטיפות ושקיות משומשות והוי דרכו לזרוק.

ובאמת מצאנו בזה פלוגתת רבותינו גדולי הפוסקים. דדעת הגר"ש"ז הוא שכיון שדרכו להזרוק הוי מוקצה (שש"כ פכ"ב ה"ג), ולכן כתב שם (פ"ט סוף הערה י"ב) שאסור להוציא השקית הריקה של החלב מהקנקן שהוי מוקצה, וצריך לקחת הקנקן לפח ולנער השקית מהקנקן לתוך הפח ע"ש, וכן מתיא משמיה דמרן הגר"ש (אשרי איש שבת עמ' קפ"ז).

אמנם הג"ר נסים קרליץ למד, שעיקר החסרון במחט הוא שהוי 'שבר כלי' ולא שזורקים אותו לפח, ולכן פסק שבעטיפות וכדו' כל עוד שראוי לשימוש עדיין לא הוי מוקצה (חוט שני ח"ג פרק נ"א). א"כ יוצא שאם האריזה עדיין שלימה

באנו למח' הפוסקים אם מותר להרימה ולזרוקה לפח. (ועיין רשב"א בדף קכ"ה שכתב שכל מה שנאסר מחט הוא דוקא שנשבר מע"ש וברע"א בהגה שם בש"ע).

ולעניין אם יכול להיזיז הכלוך בביהכ"נ דרך מטאטא, יהיה תלוי אם ההיתר בטאטוא הוא משום שהוי גרף של רעי (כמבואר במ"ב ס' של"ז ס"ק י"ב ובביה"ל ד"ה ויש) א"כ יהיה תלוי במח' הב"ש והמל"מ, אמנם אם ההיתר הוא משום טלטול מן הצד יהיה מותר ולדעת החזו"א שלא נחשב טלטול מן הצד ע"י הרגל או מטאטא (או"ח ס' מז' ס"ק י"ג וכו'), בכ"ז יש מקום להקל לשיטתו שכתב שם (ס' כ"א) שכיון שהמוקצה בטל לבית לא נחשב לטלטול מוקצה אלא כתיקון הבית ע"ש.

לסיכום:

לא פשוט אם יש דין 'גרף של רעי' בביהכ"נ, ואם שייך להחשיב עטיפות כ'גרף של רעי', ולכן בעטיפות קרועות ודאי הוי מוקצה, ובעטיפות שעדיין שלמות ראוי להחמיר כיון שדרכם להיזרק הוי מוקצה, וח"ו להקל בקדושת ביהכ"נ ויכול להקל לנקות בביהכ"נ ע"י טלטול מן הצד.

>>> המשך משנת מעשה מעמ' קודם

ופסוקי תורה, אלו מעניקים למקום ולנמצאים בו כוח סגולי, עד כדי קבלת עול תורה ומצוות.

בעודי מהרהר בסגולה נפלאה זו, צץ בראשי רעיון ליישום מיידי של הסגולה. מתחת לאותו בית כנסת במרכז העיר פתח תקווה נמצא תחנת מוניות, שרח"ל עובדים בשבת, אמרתי לעצמי, שמא אמלמל שם כמה פסוקים מדי שבת, ואולי יזכו יושבי התחנה שהסגולה תעבוד על עורם, וישבתו הנהגים הללו מכל מלאכה.

ואכן, בשבת הבאה נכנסתי לתחנה, וביקשתי רשות לומר במקום כמה פסוקים, 'אין בעיה' הם אמרו, 'כל עוד אתה לא 'חופר' לנו, הכל בסדר'.

וכך הוה, מדי שבת עם גמר השיעור הייתי ניגש לתחנת מוניות, ועם מבטא אמריקאי שגם הוסיף לאווירה הייתי אומר: זכור את יום השבת לקדשו; ששת ימים תעבוד וגו', הייתי מאחל להם שבת שלום וממשיך לדרכי.

באחד השבועות פנה אליי מושיקו - אחד הנהגים, 'תגיד, מה איכפת לך מאיתנו?', 'אתם אחים שלי, אני אוהב אתכם ורוצה שלא תחללו שבת, 'אה... הוא אומר, 'שבת זה לא בשבילי, אני ניסיתי, אבל העישון העישון, 'מה עם זה?' אני שואל, 'דווקא הצלחתי לשמור שבת בהכל, אבל לא הצלחתי שלא לעשן בשבת, אז הפסקתי, 'אני מבין את הקושי שלך, אבל תגיד, מושיקו כמה סיגריות אתה מעשן בכל שבת' מושיקו עושה חשבון ונוקב במס' 30,

שנים עברו מאז אותו מעשה שנשכח מזכרוני אילולי אותו הטלפון ביום רביעי לפני כשבועיים. 'מדבר מושיקו, כן, מהתחנת מוניות, אני מארס את הבת שלי עם בחור דתי, ואני רוצה שתבוא לאירוסין, כן, אצלי בבית, יהודי התקשר במיוחד להזמין אותי, אני בא.

אני נכנס לבית בשעה העודה, ומושיקו מקבל את פניי, ומושיב אותי מול הארון ספרים, שהיה מלא בספרים ו... חפיסות

סיגריות, אני שואל אותו לפרש הדברים, והוא מביט בי בפשטות כמי שלא מבין את פשר השאלה, 'הרי סיכמנו, 'מה סיכמנו, תזכיר לי' אני שואל, 'סיכמנו הרי שכל שבוע אני שומר לרבנו של עולם שני סיגריות, אז 4 שנים שמרתי את הסיגריות, אבל אחרי זה התחלתי לפדות את הסיגריות בכסף שאותו אני נותן לצדק, א"כ זה מה שאתה רואה סיגריות של בערך 4-5 שנים. 'אבל היום' הוא מצחקק, אני שומר שבת לגמרי. מצווה גוררת מצוה.

אני בוהה נדהם ביהודי המתוק הזה, שהקריב לקב"ה מנחת מתנה, שני סיגריות בכל שבת, והקב"ה העניק לו בתמורה מתנה יותר גדולה, מתנה טובה. שבת שמה.

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40

שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

